

Handläggare: Björn Johansson
Telefon: 08 508 33 818

Till
Utbildningsnämnden
2010-05-20

Effektivare insatser mot ungdomsbrottslighet (Ds 2010:9) och Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp (SOU 2010:15)

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr 001-699/2010

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande

1. Utbildningsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remiss om ”Effektivare insatser mot ungdomsbrottslighet”, Ds 2010:9 samt ”Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp”, (SOU 2010:15)
2. Omedelbar justering

Thomas Persson
Utbildningsdirektör

Marie-Louise Hammer-Åberg
Gymnasiechef

Håkan Edman
Grundskolechef

Sammanfattning

I en promemoria, ”Effektivare insatser mot ungdomsbrottslighet” (Ds 2010:9) och en utredning, ”Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp” (SOU 2010:15), bägge upprättade inom justitiedepartementet, lämnas en mängd förslag som syftar till en ökad myndighetssamverkan. Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som lämnas och anser att

riktningen mot en ökad myndighetssamverkan väl stämmer överens med det arbete om ökad myndighetssamverkan som pågår på länsnivå mellan socialtjänst, skola och landsting och inom staden mellan utbildningsförvaltningen och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen/stadsdelsförvaltningar. Bl. a. föreslås att "polisens ungdomscentra" och "sociala insatsgrupper" inrättas. "Polisens ungdomscentrum" ska vara ett samverkansorgan hos polisen till vilket knyts kommunrepresentanter från socialtjänst, skola och fritid. Syftet är att möjliggöra tidiga och tydliga reaktioner mot ungdomsbrottslighet och detta kräver myndighetssamverkan. Möjligtvis är benämningen "ungdomscenter" mindre lämpligt då samma beteckning i varje fall tidigare använts av kommunerna för den organisation som hanterar det kommunala utbildnings- och uppföljningsansvaret. "Sociala insatsgrupper" är en samverkan mellan polis, socialtjänst och skola på lokal nivå. I dessa grupper ska åtgärder mot nyrekrytering till kriminella nätverk koordineras på individnivå. För de personer i riskzonen insatsgrupperna arbetar med ska individuella handlingsplaner upprättas. Befintlig chefssamverkan ska besluta om omfattningen och inriktningen på insatsgruppernas verksamhet. Namnet "insatsgrupper" kanske är mindre väl valt då associationer till t. ex "polisens insatsstyrka" kan uppstå vilket är mindre lämpligt. Förslagen i både promemorian och utredningen berör i mycket en ökad samverkan mellan polis och socialtjänst och till en del skolans deltagande i denna samverkan utifrån sitt uppdrag. Skolans deltagande i samverkan, vilket förvaltningen ställer sig positiv till, behandlas inte lika utförligt vilket förvaltningen anser behöva ske i det fortsatta beredningsarbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom gymnasieavdelningen i samverkan med grundskoleavdelningen. Synpunkter har inhämtats från socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Bakgrund

Utbildningsnämnden har av Kommunstyrelsen fått yttra sig över departementspromemorian "Effektivare insatser mot ungdomsbrottslighet" (Ds 2010:9) och utredningen "Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp" (SOU 2010:15). Båda dokumenten har tagits fram inom justitie-departementet.

Promemorian syftar till att föreslå åtgärder för att avhjälpa de hinder som finns när det gäller myndigheternas arbete med att förebygga ungdomsbrottslighet. De ska fokusera på ett förbättrat samarbete mellan berörda myndigheter och andra aktörer. Utgångspunkterna är att bl.a. att skolan är den viktigaste upptäckaren av ungdomar på väg in i kriminalitet och att statens och kommunernas verksamheter måste samordnas bättre så att de unga kan mötas med en helhet.

Utredningen syftar till föreslå åtgärder som motverkar rekryteringen till kriminella grupperingar samt att föreslå vilken hjälp och stöd personer som vill lämna dessa grupperingar bör få. Utgångspunkterna är bl.a. att unga som går med i kriminella nätverk har ofta problem i skolan och att myndigheter och andra måste samarbeta långsiktigt och uthålligt på lokal nivå.

Departementsskrivelsen ”Effektivare insatser mot ungdomsbrottslighet” och utredningen ”Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp” behandlas i det följande var och en för sig

Promemorians förslag (Ds 2010:9)

- Regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen (RPS) i uppdrag att inrätta Polisens ungdomscentrum på åtta orter i landet. Syftet är att möjliggöra tidiga och tydliga reaktioner mot ungdomsbrottslighet och detta kräver myndighetssamverkan. Här ska en nära samverkan med berörda kommuner ske genom antingen samverkansavtal mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting eller genom att RPS får i uppdrag att sluta ett sådant avtal. Alternativt föreslås ett utvecklingsarbete med ett antal kommuner.

Ett av de åtta ungdomscentra föreslås bli förlagt till Stockholm.

Till varje ungdomscentrum knyts kommunrepresentanter inom områdena socialtjänst, skola och fritid. Arbetet sker tillsammans med polisens personal i gemensamma lokaler som upplåts av polisen. Man räknar med minst en kommunal handläggare på heltid. Kostnaderna för detta ska inte belasta polisen.

- Regeringen bör ge RPS i uppdrag att ta fram och införa riktlinjer för polisens inhämtning av information beträffande ungdomar som riskerar att utveckla en kriminell livsstil och för hur socialnämnden ska få del av denna information..

- RPS och Socialstyrelsen bör av regeringen få i uppdrag att ta fram och införa riktlinjer för polisens och andra myndigheters medverkan i socialtjänstens bearbetning och analys av samma information

Dessa uppdrag bör genomföras i nära samverkan med kommunernas socialtjänst inom ramen för ungdomscentrumen.

- Det är angeläget att de lagstadgade tidsfristerna avseende unga lagöverträdare hålls. Ungdomsbrott bör utredas och avdömas där den unge bor.
- En bestämmelse bör införas med innebörd att sekretess inte hindrar att ett beslut om att inleda eller inte inleda en utredning med anledning av en anmälan lämnas ut till den myndighet som gjort anmälan.
- Regeringen bör uppdra åt RPS, Socialstyrelsen och Skolverket att i samråd anordna för polisen och kommunerna myndighetsgemensamma seminarier inom området sekretess och samverkan.
- Skolan har enligt promemorian ett brottsförebyggande uppdrag och skolan har betydande möjligheter att påverka de skydds- och riskfaktorer som är så betydelsefulla för om den unge ska bli kriminell. Av särskilt intresse är polisens närvaro i skolan och hur skolan ska hantera brottsmisstankar mot elever. Inga förslag lämnas i denna del men flera av dessa frågor lämpar sig mycket väl för att hanteras inom ramen för de polisiära ungdomscentra.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är i princip positivt inställd till en utveckling som innebär en närmare samverkan mellan olika myndigheter som syftar till att effektivare förebygga ungdomsbrottslighet. För närvarande pågår i Stockholm ett arbete som gäller samverkan kring elever med särskilda behov mellan skola, socialtjänst och landsting på länsnivå. Det pågår även ett arbete som syftar till ökad samverkan och gemensamma rutiner mellan utbildningsförvaltningen/skola och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen i staden och chefsråd. En statlig utredning arbetar för närvarande med en översyn av skolans arbete med utsatta barn. Även här står samverkansfrågor mellan polis, socialtjänst och skola i fokus.

Promemorians förslag om Polisens ungdomscentrum, bl.a. förlagt till Stockholm, innebär att nya förutsättningar för en ökad samverkan mellan polis, socialtjänst och skola skapas. Förvaltningen stöder detta förslag. Möjligtvis är benämningen

”ungdomscenter” mindre lämpligt då samma beteckning i varje fall tidigare använts av kommunerna för den organisation som hanterar det kommunala utbildnings- och uppföljningsansvaret.

Promemorian beskriver att skolan har ett brottsförebyggande uppdrag och att skolan har betydande möjligheter att påverka de skydds- och riskfaktorer som är betydelsefulla för om den unge ska bli kriminell. Polisens närvaro i skolan är av särskilt intresse liksom hur skolan hanterar brottsmisstankar mot elever. Promemorian lämnar inga förslag i denna del men beskriver att dessa frågor mycket väl lämpar sig att hantera även inom ramen för de föreslagna polisiära ungdomscentra. Förvaltningen stöder denna uppfattning.

Förvaltningen stöder även förslagen om gemensamma seminarier inom området sekretess och samverkan, riktlinjer för polisens och andra myndigheters informationssamverkan, snabbhet i hanteringen av unga lagöverträdare.

Utredningens förslag (SOU 2010:15)

- För att samhället ska lyckas minska nyrekryteringen till kriminella grupperingar krävs tidiga, tydliga och samordnade insatser mot ungas brottslighet och beteenden som innebär risk för brottslighet.
- Sociala insatsgrupper med socialtjänst, polis och skola bildas på lokal nivå. Socialtjänsten ska ha huvudansvaret för dessa insatsgrupper. I dessa grupper ska åtgärder mot nyrekrytering till kriminella nätverk koordineras på individnivå. Vid behov ska även representanter för Statens institutionsstyrelse, Kriminalvården, missbruksvården och psykiatrien kopplas till insatsgruppernas arbete. Det gäller även ideella organisationer och näringsliv. Befintlig chefssamverkan (chefssamråd i Stockholm) ska användas för att besluta omfattningen och inriktningen av de sociala insatsgruppernas verksamhet. Den strategiska nivån ska även följa upp arbetet i grupperna. För de personer i riskzonen insatsgrupperna arbetar med ska individuella handlingsplaner upprättas. Insatsgrupperna ska även kunna initiera generella åtgärder för att motverka att kriminella nätverk bildas.
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) får i uppdrag att verka för att sociala insatsgrupper bildas. Uppdraget ska utföras i nära samverkan med RPS och SKL. BRÅ ska även samråda med andra myndigheter som berörs av uppdraget.
- RPS får i uppdrag att verka för att polismyndigheterna etablerar lokala poliskontor i bostadsområden som bedöms ha ett särskilt behov av polisen närvaro.

Verksamheten här ska framför allt vara inriktad på att i bred samverkan förebygga ungdomsbrott.

- Det bör omgående göras en omfattande satsning på tonårspojkar och unga män i de mest utsatta bostadsområdena. Satsningen ska avse yrkesträning, arbete och fritidssysselsättning och syfta till att motverka sociala problem, psykisk ohälsa och stereotypa könsroller.
- Socialtjänstens möjligheter att dela uppgifter om enskild som inte fyllt 21 år med polismyndighet bör utökas. Sådana uppgifter ska få lämnas av socialtjänsten till polismyndighet om det finns påtaglig risk för att den unge ska begå brott och uppgiften kan antas bidra till att förhindra detta.
- BRÅ bör tillsammans med RPS, Socialstyrelsen, Skolverket och SiS utarbeta en riskbedömningsmanual som kan användas av de sociala insatsgrupperna i deras arbete med att identifiera unga i riskzonen.
- Omhändertagande ska också få ske om någon som kan antas vara under 18 år anträffas under förhållanden som innebär en påtaglig risk för att denna kommer att involveras i allvarlig brottslig verksamhet. I dessa situationer ska socialtjänstsekreteressen inte hindra att en uppgift som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas av personal inom socialtjänsten till polismyndighet.
- Socialtjänsten, skolan och polisen ska ha en i lag uttalad skyldighet att stödja och hjälpa föräldrar i deras ansvar att fostra sina barn.
- Skolan måste bli bättre på att ge stöd till elever med särskilda behov så att alla elever klarar skolan. Att förhindra att elever hoppar av skolan är av central betydelse i det brottsförebyggande arbetet. Skolinspektionen bör få i uppdrag att granska hur grundskolor och gymnasieskolor följer upp elevernas frånvaro. Som en del i granskningen bör ingå att överväga behovet av en gemensam reglering eller handlingsplan på detta område.
- RPS ska verka för att polismyndigheterna inrättar Polisens föräldratelefon. Hit ska oroliga föräldrar och andra anhöriga kunna vända sig med frågor kring ungdomar och kriminalitet. Även anonymt.
- Utredningen har också ett antal förslag som rör stöd till avhoppare från kriminella nätverk, ett forskningsprogram om åtgärder mot kriminella

grupperingar och en förbättrad statistik avseende brottslighet relaterad till kriminella grupperingar.

Förvaltningens synpunkter

I förhållande till promemorian har utredningen dels en del överlappande förslag dels en del ytterligare förslag. Även i utredningen är det övergripande temat ökad samverkan.

Utredningen föreslår att s.k. ”insatsgrupper” med deltagande av bl.a. polis, socialtjänst och skola bildas på lokal nivå. Här avses åtgärder mot nyrekrytering till kriminella nätverk koordineras på individnivå, bl.a. ska individuella handlingsplaner upprättas. Här ska även generella åtgärder för att förhindra att kriminella nätverk bildas kunna initieras. Den befintliga chefssamverkan (chefssamråd i Stockholm) ska besluta om omfattning och inriktning av insatsgruppernas arbete. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) föreslås få i uppdrag att verka för att sociala insatsgrupper bildas. Förvaltningen stöder detta förslag även om det bl.a. återstår att närmare definiera insatsgruppernas sammansättning, funktion och arbetssätt. Även deras förhållande till polisens ungdomscentra behöver definieras. Namnet ”insatsgrupper” kanske är mindre väl valt då associationer till t. ex. ”polisens insatsstyrka” kan uppstå vilket är mindre lämpligt.

Utredningen anser att skolan måste bli bättre på att ge stöd till elever med särskilda behov och att förhindra att elever hoppar av från skolan. Detta är av central betydelse i det brottsförebyggande arbetet. Skolinspektionen bör få i uppdrag att granska hur skolan följer upp elevernas frånvaro. Behovet av en gemensam reglering eller en handlingsplan på detta område bör övervägas. Den nya skollagen kan sägas gå i den riktning utredningen önskar. Bl.a. skärpta bestämmelser om elever sätt till särskilt stöd och frånvarorapporteringen bekräftar detta. Förvaltningen delar uppfattningen att förhindrandet av avhopp har en central betydelse i det brottsförebyggande arbetet.

En omfattande satsning på tonårspojkar och unga män, ”projekt pojke”, i de mest utsatta bostadsområdena bör ske. Satsningen ska avse bl.a. yrkesträning, arbete och fritidssysselsättning. Utredningen beskriver inte närmare hur t.ex. yrkesträning kan ske och skolans roll i detta. Här kan finnas en möjlig anknytning till t. ex. den satsning som sker inom Järvalyftet, ”Unga vuxna”, det individuella programmet SALUT vid Ross Tensta gymnasium med uppsökande verksamhet och andra liknande projekt.

Utredningen har flera ytterligare förslag som utarbetandet av en riskbedömningsmanual, lokala poliskontor i vissa bostadsområden, polisens föräldratelefon och förslag om stöd till avhoppare från kriminella nätverk. Förvaltningen har en övergripande positiv inställning till dessa förslag utan att ta ställning i förhållande till vart och ett av dem.

Förslagen i både promemorian och utredningen berör i mycket en ökad samverkan mellan polis och socialtjänst och till en del skolans deltagande i denna samverkan utifrån sitt uppdrag. Skolans deltagande i samverkan, vilket förvaltningen ställer sig positiv till, behandlas inte lika utförligt, vilket förvaltningen anser behöva ske i det fortsatta beredningsarbetet.

Förvaltningen föreslår att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remisserna.

Bilaga

Sammanfattning av Ds 2010:9 och SOU 2010:15